

Rapportage samenwerkingscholen

een inventarisatie van het aantal samenwerkingscholen
op verzoek van de directie WJZ

Aanleiding

In 1996 stelde de regering voor om een aantal onderwijswetten aan te passen om in formele zin samenwerkingsscholen mogelijk te maken. Een samenwerkingsschool is een school waarbinnen materieel en formeel (dat wil zeggen statutair of anderszins vastgelegd) zowel openbaar als bijzonder onderwijs wordt verzorgd. Het kan daarbij zowel om publiekrechtelijke als om privaatrechtelijke samenwerkingsvormen gaan.

In 1997 is het voor een schoolbestuur mogelijk geworden om in formele zin het bevoegd gezag uit te oefenen over zowel openbaar als bijzonder onderwijs. In 1996 vond voor scholen nog geen wetswijziging plaats, zodat dergelijke samenwerkingsvormen strikt formeel niet mogelijk bleven. In de praktijk echter waren er wel scholen die zich als samenwerkingsschool profileerden. Tijdens de behandeling vroeg de Tweede Kamer de staatssecretaris naar het aantal scholen dat inmiddels al op een dergelijke wijze functioneerde. Naar aanleiding hiervan heeft Cfi destijds een inventarisatie uitgevoerd. Omdat een formele status van samenwerkingsscholen zoals hierboven aangeduid ontbreekt zijn gemeenten met een enquête bevraagd. De resultaten hiervan zijn op 4 juni 1996 door de staatssecretaris aan de Tweede Kamer aangeboden.

Inmiddels is besloten tot het scheppen van een formele status voor samenwerkingsscholen door onder meer de Grondwet aan te passen. Tijdens de behandeling van het wetsvoorstel informeerde de Kamer naar het huidige aantal samenwerkingsscholen dat in de praktijk voorkomt. De staatssecretaris stelde naar aanleiding hiervan voor dat de onderzoeken van 1996 "*zullen worden geactualiseerd, zodat de Kamer daar een trend uit kan afleiden*". Vervolgens heeft de directie WJZ Cfi verzocht tot een replicatie van de inventarisatie van 1996.

Vraagstelling

De vraagstelling, welke met WJZ is afgestemd, is als volgt in subvragen uiteengelegd:

1. Wat is het huidige aantal samenwerkingsscholen?
2. Wat is van deze scholen de rechtsvorm waarbinnen de samenwerking plaatsvindt?
3. Heeft de gemeenteraad een vertegenwoordiging in het bestuur van deze school?
4. Welke onderwijssoorten (basisonderwijs, voortgezet onderwijs of (voortgezet) speciaal onderwijs) zijn daarbij betrokken?
5. Welke richtingen zijn daarbij (naast het openbaar onderwijs) betrokken?
6. Wat is de gemeente van vestiging?

Werkwijze

Evenals bij de inventarisatie van 1996 ontbreekt ook nu een formele registratie van samenwerkingsscholen. Derhalve was het ook nu noodzakelijk met behulp van een enquête onder gemeenten te informeren naar samenwerkingsscholen.

In 1996 werden alle toenmalige gemeenten aangeschreven. Daarbij werd aangegeven dat het niet nodig was de enquête te retourneren wanneer in de betreffende gemeente geen samenwerkingsschool voorkwam. Om meer controle op betrouwbaarheid van de ingevulde gegevens mogelijk te maken is er bij de huidige inventarisatie voor gekozen alle aangeschreven gemeenten te verzoeken het formulier te retourneren, ook wanneer er geen samenwerkingsscholen in de gemeente voorkwamen. Vanzelfsprekend was het invulformulier op deze mogelijkheid ingericht.

De inventarisatie is vervolgens medio 2002 uitgevoerd. De gepresenteerde resultaten zijn primair gebaseerd op de gegevens van scholen zoals deze van de gemeenten ontvangen zijn. Op basis hiervan presenteert Cfi op sommige punten nadere informatie door gebruikmaking van reeds beschikbare informatie. Van 24 gemeenten ontbrak, ondanks herhaalde verzoeken, de noodzakelijke informatie. In totaal is van 468 gemeenten (95%) opgave ontvangen.

Resultaten

In de onderstaande grafieken zijn de resultaten van de inventarisatie van 2002 vermeld. Ter vergelijking worden tevens de resultaten van de inventarisatie in 1996 vermeld.

Vraag 1. Het aantal samenwerkingscholen

In 1996 bedroeg het aantal samenwerkingscholen **86**. In 2002 blijkt dit aantal teruggelopen te zijn tot **42** scholen. In tabel 1 zijn de aantallen scholen voor beide jaren weergegeven uitgesplitst naar schoolsoort.

Tabel 1. Aantal en percentage samenwerkingscholen¹

	1996				2002			
	BO	SO	VO	totaal	BO	SO	VO	totaal
totaal aantal scholen ²	7136	967	911	9014	7019	671	683	8373
aantal samenwerkingscholen	31	36	19	86	20	13	9	42
% samenwerkingscholen	0.43%	3.72%	2.09%	0.95%	0.28%	1.94%	1.32%	0.50%

In vergelijking met 1996 blijkt het totaal aantal scholen voor BO, SO en VO met 7% te zijn teruggelopen. De oorzaak van deze daling is vrijwel geheel toe te schrijven aan het beleid tot schaalvergroting, waardoor tal van scholen fuseerden. De grootste daling in het aantal scholen ten opzichte van 1996 deed zich voor in het speciaal onderwijs (31%), gevolgd door het voortgezet onderwijs (25%). In het basisonderwijs bleef de teruggang in het aantal instellingen beperkt tot 2%.

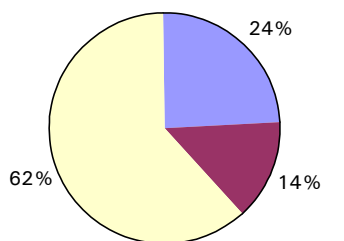
Ook in het aantal samenwerkingscholen is in vergelijking tot 1996 een daling waarneembaar. Voor het speciaal onderwijs bedroeg de daling van samenwerkingscholen 63%, voor het voortgezet onderwijs 53%, en voor het basisonderwijs 35%. Daarmee is voor het basisonderwijs een opvallende discrepantie waarneembaar tussen het totaal aantal scholen en het aantal samenwerkingscholen.

Samenwerkingscholen uit 1996

Van de 86 samenwerkingscholen van 1996 is nagegaan wat hiervan de status in 2002 was. In onderstaande grafiek is het aantal en percentage scholen aangegeven dat in 2002 nog bestaat dan wel gefuseerd of opgeheven is. Voor de nog bestaande en gefuseerde scholen is tevens aangegeven welke daarvan in 2002 nog steeds als samenwerkingschool te boek staan.

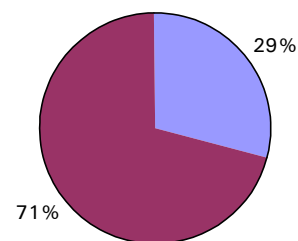
Grafiek1. Status van samenwerkingscholen van 1996

Status samenwerkingscholen van 1996

■ opgeheven ■ gefuseerd □ nog bestaand

samenwerkingschool in 1996 en 2002

■ samenwerkingschool ■ geen samenwerkingschool

In tabel 1a is van de samenwerkingscholen van 1996 een nadere uitsplitsing naar schooltype weergegeven.

¹ BO = Basisonderwijs, SO = Speciaal basisonderwijs, (voortgezet) speciaal onderwijs en speciaal voortgezet onderwijs, en VO = Voortgezet onderwijs.

² Bron: leerlingentellingen Cfi

Tabel 1a. Status in 2002 van samenwerkingscholen uit 1996

	nog bestaand		gefuseerd		opgeheven	
	n	%	n	%	n	%
basisonderwijs (n = 31)	21	67%	1	3%	9	29%
speciaal onderwijs (n = 36)	25	69%	4	11%	7	19%
voorgezet onderwijs (n = 19)	7	7%	7	37%	5	26%
totaal (n = 86)	53	62%	12	14%	21	24%

Uit grafiek 1 blijkt dat 23 van de 86 samenwerkingscholen (27%) in 2002 nog steeds als samenwerkingschool functioneren. Er zijn in 2002 echter 42 samenwerkingscholen, zodat geconcludeerd kan worden dat er sinds 1996 19 nieuwe samenwerkingscholen zijn bijgekomen.

Vraag 2. Rechtsvormen van samenwerkingscholen

Samenwerkingscholen kunnen zowel publiek- als privaatrechtelijk zijn. In de inventarisatie in 1996 werd alleen dit onderscheid gemaakt. In de inventarisatie 2002 zijn voor beide vormen nadere specificaties gevraagd.

Tabel 2. Percentage samenwerkingscholen naar rechtsvorm

	1996 (n = 86)	2002 ³ (n = 41)
Privaatrechtelijk	67%	75%
Vereniging		7%
Stichting		68%
Publiekrechtelijk	33%	24%
Gemeentelijke commissie		17%
Openbaar lichaam o.g.v. de Wet gemeenschappelijke regelingen		5%
Bestuurscommissie		2%
totaal	100%	99%⁴

In vergelijking tot 1996 heeft de verhouding tussen beide rechtsvormen zich iets meer ten gunste van de publieksrechtelijke vorm ontwikkeld. Verreweg de meest voorkomende rechtsvorm is die van een stichting (privaatrechtelijk).

Vraag 3. Vertegenwoordiging van de gemeente

Zowel in 1996 als in 2002 is gevraagd of de gemeente deelneemt aan het bestuur van de samenwerkingschool. In tabel 3 zijn de resultaten weergegeven.

Tabel 3. Percentage samenwerkingscholen met vertegenwoordiging van gemeenteraad in bestuur

	1996 ⁵ (n = 84)	2002 (n = 42)
gemeenteraad vertegenwoordigd in bestuur	49%	43%
gemeenteraad niet vertegenwoordigd in bestuur	51%	57%
Totaal	100%	100%

In 2002 blijkt dat bij meer dan de helft van de samenwerkingscholen de gemeenteraad niet vertegenwoordigd is in het bestuur van de school. In 1996 was dit iets meer dan de helft.

Vraag 4. Betrokken schoolsoorten

Tussen 1996 en 2002 is de structuur van het onderwijs aanmerkelijk veranderd. Scholen voor LOM en MLK zijn opgegaan in scholen voor speciaal basisonderwijs, terwijl het voortgezet speciaal onderwijs bij het voortgezet onderwijs gerekend wordt. Om de vergelijkbaarheid tussen

³ Een school heeft als rechtsvorm openbaar rechtspersoon opgegeven.

⁴ Door afrondingsverschillen telt dit gegeven niet op tot 100%

⁵ Van twee scholen was dit gegeven onbekend

1996 en 2002 te behouden zijn de verschillende vormen in tabel 4 voor beide jaren bij elkaar gezet.

Tabel 4. Percentage samenwerkingscholen naar betrokken schoolsoort

	1996 (n = 86)	2002 (n = 42)
basisonderwijs	33%	48%
speciaal onderwijs	44%	31%
speciaal basisonderwijs		17 %
(voortgezet) speciaal onderwijs		12 %
speciaal voortgezet onderwijs		2 %
voortgezet onderwijs	23%	21%
Totaal	100%	100%

Vraag 5. Betrokken denominaties

Tabel 5. Percentage samenwerkingscholen naar denominatie⁶

openbaar in combinatie met:	1996			2002		
	BO (n = 29)	SO (n = 36)	VO (n = 19)	BO (n = 20)	SO (n = 11)	VO (n = 9)
Rooms-katholiek	66%	6%	21%	40%	27%	22%
Protestants-christelijk	21 %	3%	5%	30%		
Algemeen bijzonder	7%	9%	26%	5%	18%	22%
Protestants-christelijk en Rooms-katholiek	7%	53%	11%	25%	55%	33%
Protestants-christelijk en Algemeen bijzonder		8%	5%			11%
Protestants-christelijk en Rooms-katholiek en/of Algemeen bijzonder en/of overig bijzonder		17%	26%			11%
Rooms-katholiek en overig bijzonder		6%	5%			
Protestants-christelijk en overig bijzonder						
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	99%⁷

Het percentage van samenwerkingscholen met denominatie openbaar, protestants-christelijk en rooms-katholiek is met name bij het basisonderwijs en het voortgezet onderwijs zichtbaar.

Vraag 6. Gemeente van vestiging

In tabel 6 zijn de gemeenten waarin de samenwerkingscholen gevestigd zijn weergegeven. Hierbij zijn voor 1996 de toenmalig geldende gemeentenamen gebruikt.

Tabel 6. Gemeenten van vestiging van samenwerkingscholen

1996	Aalsmeer, Alkmaar, Amersfoort, Arnhem, Beverwijk, Bramsterhim, Delfzijl, Den Helder, Dordrecht, Dronten, Eernsmond, Elst, Geldrop, Gieten, Gorinchem, Haaksbergen, Haarlemmermeer, Hengelo, Houten, Krimpen a/d IJssel, Littenseradeel, Maassluis, Middelburg, Neede, Nieuwegein, Nijmegen, Noorder-Koggenland, Noordoostpolder, Papendrecht, Pekela, Purmerend, Roermond, Rossum, 's-Hertogenbosch, Sliedrecht, Terneuzen, Tytsjerksteradeel, Uden, Uithoorn, Velsen, Venlo, Vianen, Vlaardingen, Vlagtwedde, Vlissingen, Voorburg, Voorschoten, Vorden, Waddinxveen, Weststellingwerf, Wieringermeer, Zevenaar, Zutphen, Zwolle
-------------	---

⁶ Zowel in 1996 als in 2002 was dit gegeven voor twee scholen onbekend

⁷ Door afrondingsverschillen telt dit gegeven niet op tot 100%

2002	Aa en Hunze, Alkmaar, Appingedam, Beverwijk, Delfzijl, Dronten, Geldrop, Gorinchem, Haaksbergen, Heerlen, Leidschendam-Voorburg, Littenseradiel, Middelburg, Nijmegen, Overbetuwe, Sliedrecht, Stadskanaal, Tytsjerksteradeel, Uden, Vianen, Vlagtwedde, Voorschoten, Waddinxveen, Weststellingwerf, Wieringermeer, Wijchen, Zeist, Zevenaar
-------------	--